

UKD 551.243.05:552.4:551.734.5/.736(438–15 Śnieżnik)

Zbigniew CYMERMAN

Następstwo deformacji serii metamorfiku Śnieżnika w okolicy Kątów Bystrzyckich

Omówiono kolejne fazy deformacji tektonicznych (D_1 – D_4) i związane z nimi mezoskopowe struktury. Naszkicowano najważniejszy rys budowy tektonicznej – superpozycję starszych leżących, generalnie wydłużonych południkowo, makrofałdów i otwartych, często wąskopromiennych, makrofałdów F_3 związanych z trzecim etapem deformacji.

WSTĘP

Obszar badań – położony w SE części Krowiarek między Trzebieszowicami a Stroniem Śląskim – obejmuje wyróżnione przez J. Dona (1964) części następujących megastruktur: antyklinoria Gierałtowa i Radochowa oraz synklinoria Łądką i Śnieżnika. Obszar ten wchodzi w skład wyróżnionej przez J. Oberca (1966, 1972) strefy Białej Łądeckiej. Występujące na tym obszarze serie metamorficzne charakteryzują się skomplikowaną budową tektoniczną. Może o tym świadczyć m.in. różne pojmowanie przebiegu ramion wirgacji łądeckiej przez wymienionych badaczy.

Różnie ujmowane są także zagadnienia wieku głównego fałdowania, jak i pozostałych etapów deformacji. H. Teisseyre (1968, 1975*a, b*) przyjmuje, że główne przefałdowanie nastąpiło w czasie tektogenezy waryscyjskiej względnie kaledono-waryscyjskiej. J. Oberc (1966, 1972) główne systemy struktur liniowych wiąże z fałdowaniami staro- i młodoassyntyjskimi. M. Dumicz (1976, 1979) zalicza metamorfik Śnieżnika do starowaryscyjskiego piętra strukturalnego, przebudowanego w późniejszych fazach waryscyjskich.

W budowie geologicznej tej części metamorfiku Śnieżnika biorą udział dwie serie petrogenetyczne (K. Smulikowski, 1979): suprakrystalna seria strońska oraz seria infrakrystalna reprezentowana przez gnejsy gierałtowskie i gnejsy śnieżnickie (fig. 1).

Najstarszym zespołem skał metamorfiku Śnieżnika jest seria strońska wykształcona w facji amfibolitowej. Seria ta, występująca głównie w zachodniej

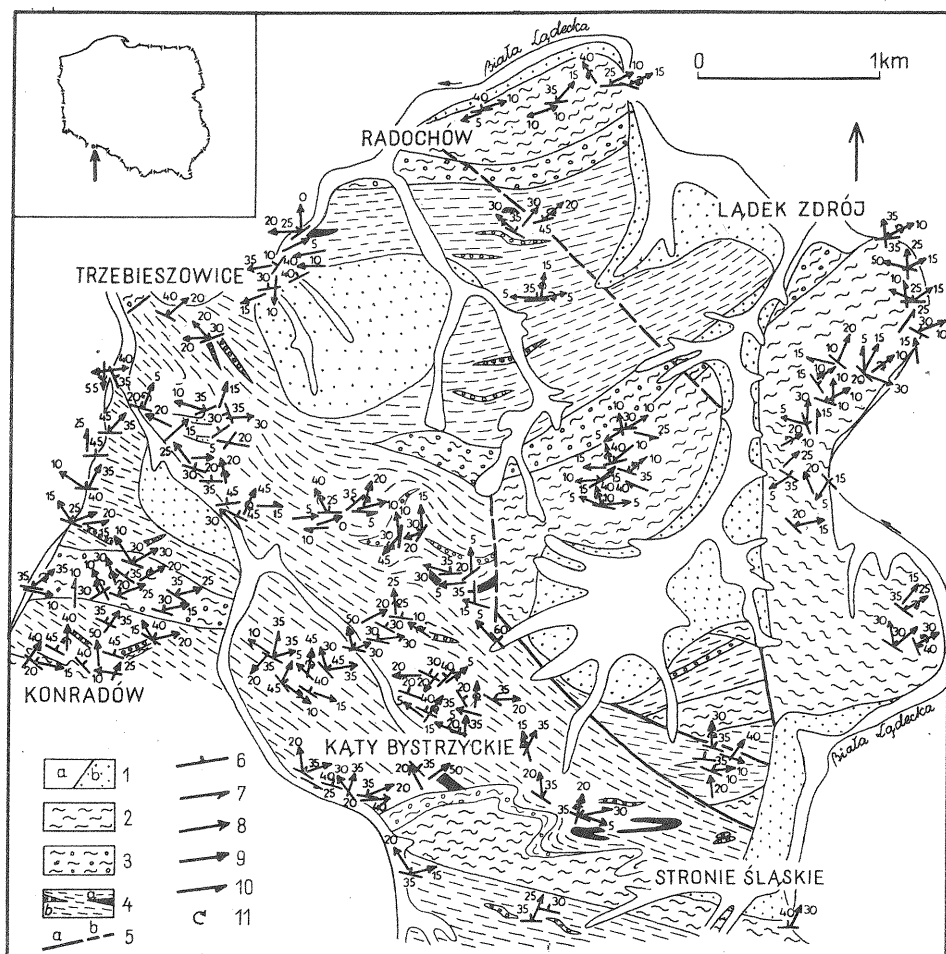

Fig. 1. Mapa geologiczno-strukturalna okolic Kątów Bystrzyckich

Geological-structural map of the vicinities of Kąty Bystrzyckie

1 – utwory czwartorzędowe: a – aluwia; b – deluwia; 2 – gnejsy gieraltowskie; 3 – gnejsy śnieżnickie; 4 – seria strońska (łupki łyszczykowe i paragnejsy łyszczykowe): a – amfibolity, b – kwarcyty; 5 – uskoki: a – prawdopodobne, b – przypuszczalne; 6 – foliacja; 7 – mezostruktury F_1 ; 8 – mezostruktury F_2 ; 9 – mezostruktury F_3 ; 10 – mezostruktury F_4 ; 11 – asymetria mezofałdów F_2 i F_3

1 – Quaternary deposits: a – alluvia, b – deluvia; 2 – Gieraltów Gneisses; 3 – Śnieżnik Gneisses; 4 – Stronie Series (micaceous schists and paragneisses): a – amphibolites, b – quartzites; 5 – faults: a – possible, b – inferred; 6 – foliation; 7 – mesostructures F_1 ; 8 – mesostructures F_2 ; 9 – mesostructures F_3 ; 10 – mesostructures F_4 ; 11 – asymmetry of mesofolds F_2 and F_3

i południowej części obszaru badań, petrograficznie jest bardzo zróżnicowana. Zasadnicze tło litologiczne stanowią grubopłytkowe paragnejsy łyszczykowe i cienko łupiące się łupki łyszczykowe. Wśród tej serii występują różnej wielkości wkładki i soczewy kwarcytów grafitowych, łupków kwarcytowych z grafitem, kwarcytów, amfibolitów i łupków amfibolitowych.

Seria granitognejsów jest bardziej monotonna litologicznie. Parakinematyczna granityzacja serii strońskiej dostarczyła dwóch odmian gnejsów, różniących się formą i stopniem przebudowy:

– gnejsy gieraltowskie drobno- i równoziarniste, przeważnie laminowane, często migmatyczne;

– gnejsy śnieżnickie gruboziarniste, najczęściej grubooczkowe lub warstewkowe, o wybitnej lineacji ziarna.

Często oba te typy gnejsów przechodzą w siebie, tworząc skomplikowane formy przejściowe, obserwowane m.in. na wzniesieniu Kierzna (570,0), gdzie wśród gnejsów śnieżnickich pojawiają się w postaci ławic i wkładek gnejsy gieraltowskie. Kontakty między tymi odmianami gnejsów z reguły nie są ostre, istnieją przejścia i skomplikowane zazębienia tworzące tzw. gnejsy przejściowe (fig. 2).

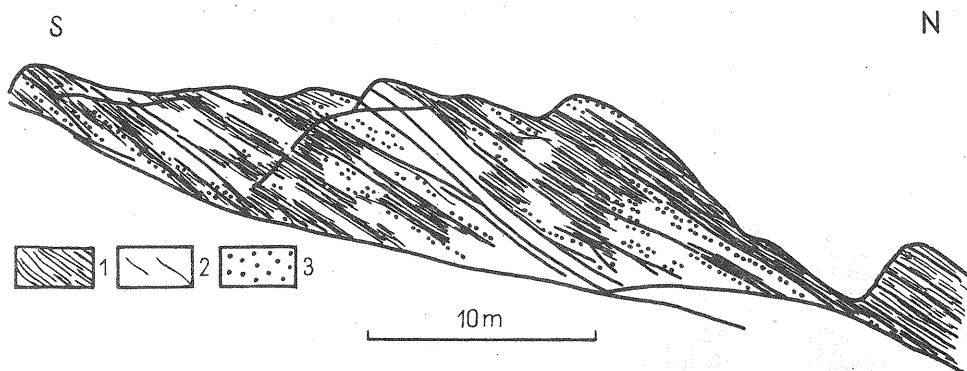

Fig. 2. Odślonienie partii przejściowej w gnejsach północnego zbocza Kierznej

Outcrop of transitional part in gneisses at northern slope of Mt. Kierzna

1 – gnejsy śnieżnickie (oczkowe i warstewkowe); 2 – gnejsy gieraltowskie (aplitowe i laminowane); 3 – gnejsy przejściowe

1 – Śnieżnik Gneisses (eye and layered); 2 – Gieraltów Gneisses (aplite and laminated); 3 – transitional gneisses

Różne są poglądy na temat wieku i sposobu powstania wymienionych serii skalnych. J. Don (1964) uznał za bardzo prawdopodobne, że migmatyczne gnejsy gieraltowskie dobudowały się od dołu do kompleksu serii strońskiej i gnejsów śnieżnickich i stanowią odrębną jednostkę litologiczną związaną z orogenezą kaledońską. K. Smulikowski (1957, 1960, 1979) uznaje obie odmiany gnejsów za genetycznie i wiekowo ze sobą związane, a ich zróżnicowanie wiąże głównie z różnym stopniem granityzacji tego samego materiału w czasie ewolucji metamorficznej. J. Ansilewski (1966) uważa, że istnienie różnych odmian gnejsów spowodowane jest zróżnicowaniem pierwotnego kompleksu osadowego, poddanego izochemicznym procesom regionalnej metamorfozy.

STYL I SEKWENCJA MEZOSTRUKTUR

Na badanym obszarze stwierdzono zasadniczo cztery generacje mezostruktur (D_1 do D_4), które świadczą o etapowym rozwoju deformacji w zmiennym polu sił, przy równoczesnej zmianie kompetencji odkształconego materiału. Stosunek do panującej foliacji, odmienny styl budowy oraz orientacja mezo-fałdów i wykształcenie towarzyszących im lineacji wskazują na etapowe przeobrażenia i deformacje serii metamorficznych. Nie stwierdzono dotychczas (poza powierzchniami stratyfikacyjnymi S_0) struktur sedymentacyjnych i przed-

metamorficznych, które uległy zapewne przebudowie i prawdopodobnie zupełnemu zatarciu. Struktury te mogły jednak narzucić swą geometrią kierunki deformacji w warunkach regionalnej metamorfozy.

PIERWSZA FAZA DEFORMACJI (D_1)

Do najstarszej wyróżnionej generacji mezostruktur należą reliktowe fałdy F_1 , bardzo rzadkie i źle zachowane w utworach serii strońskiej, oraz rozwijająca się synchronicznie penetratywna foliacja S_1 typu złupkowania krystalizacyjnego. Fałdy F_1 , deformujące powierzchnie stratyfikacji S_0 , są fałdami zbliżonymi do izoklinalnych, ściśniętymi, o dość ostrych przegubach i wycienionych skrzydłach (fig. 3). Rzadkie występowanie mezofałdów tej generacji może być spowodowane ich słabym rozwojem lub intensywnością późniejszych deformacji, zwłaszcza ruchu tektonicznego wzdłuż powierzchni powszechnej foliacji.

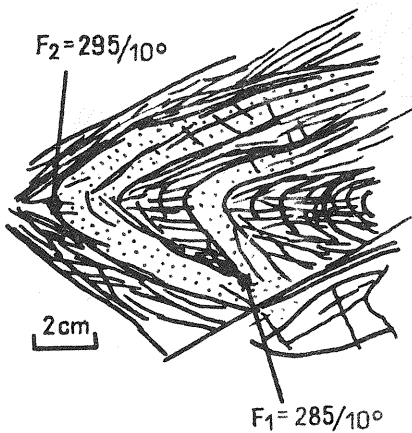

Fig. 3. Partia przegubowa mezofałdu F_1 zdeformowanego przez mezofałd F_2 ; paragnejsy lyszczkowe z okolic Kątów Bystrzyckich

Hinge part of mesofold F_1 deformed by mesofold F_2 ; micaceous paragneisses from the vicinities of Kąty Bystrzyckie

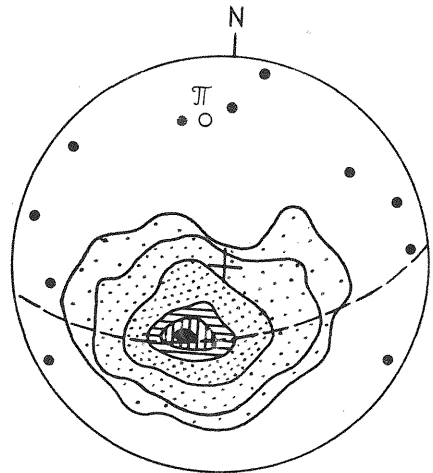

Fig. 4. Diagram orientacji mezostruktur F_1 i foliacji S_1 i S_2 dla całego obszaru (półkula dolna). kontury – izarytmy foliacji: 0.1: 1; 4; 10; 12.5; 15%.
Diagram of orientation of mesostructures F_1 and foliations S_1 and S_2 for the whole studied area (lower hemisphere), contours – isarhythms of foliation: 0.1: 1; 4; 10; 12.5; 15%.

Powierzchnie rekrytalizacji metamorficznej, w wyniku której wykształcona została penetratywna foliacja S_1 , układają się zgodnie z powierzchniami osiowymi mezofałdów F_1 . Powierzchnie foliacji S_1 , poza strefami przegubów fałdów F_1 , przebiegają zgodnie z powierzchnią stratyfikacji ($S_0 \parallel S_1$). Do pierwszej generacji mezostruktur zaliczono także lineację intersekcyjną L_1 , powstałą z przecięcia powierzchni S_0 i S_1 . Lineacja ta jest trudna do wyróżnienia ze względu na koaksjalność z lineacją intersekcyjną L_2 .

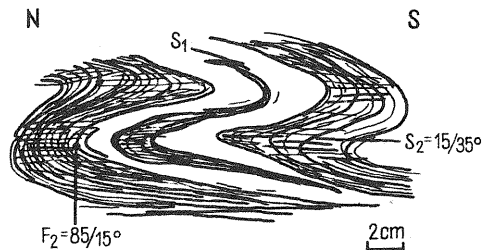
Różnorodność w orientacji przegubów fałdów F_1 i lineacji L_1 spowodowana jest głównie późniejszymi reorientacjami. Pewne dewiacje w orientacji mezo-fałdów F_1 można wiązać z dużą dyspersją ich osi w płaszczyźnie złupkowania krystalizacyjnego S_1 oraz możliwym niecylicylnym charakterem tych fałdów. Generalnie położenie w przestrzeni osi mezofałdów F_1 (fig. 4) nie odbiega od pozycji struktur fałdowych F_2 . Stosunkowo stała jest natomiast przestrzenna orientacja foliacji S_1 , która zapada najczęściej pod umiarkowanymi kątami ku N, NE i NW. Statystyczne zestawienie pomiarów foliacji dla całego obszaru badań daje rozrzut tych powierzchni wzdłuż najbardziej wyraźnego pasa o osi $350/30^\circ$ (fig. 4).

DRUGA FAZA DEFORMACJI D_2)

Drugi zespół mezostruktur charakteryzujący się powszechnym występowaniem w utworach skalnych, oprócz niektórych odmian gnejsów gierałtowskich, reprezentują pospolite fałdy F_2 , lineacja L_2 i kolejna druga foliacja S_2 . Mezo-fałdy F_2 tworzą bardzo zróżnicowaną grupę fałdów zarówno pod względem morfologii, jak i wielkości. Najczęściej są to fałdy zbliżone do izoklinalnych, ściśnięte (fig. 5), rzadziej występują drobne, leżące, asymetrycznie formy lub śródfoliacyjne fałdy (fig. 6). Zgrubienie przegubów i wycienienie skrzydeł wskazują na procesy ścinania w czasie fałdowania wcześniejszej powierzchni złupkowania krystalizacyjnego S_1 . W strefach przegubowych fałdów F_2 powierzchnie osiowe S_2 podkreślone są z reguły przez kolejną rekrytalizację metamorficzną wykształcającą drugą powierzchnię foliacji. Rozróżnienie różnowiekowych powierzchni foliacji S_1 i S_2 jest niemożliwe na skrzydłach mezofałdów F_2 , gdzie foliacja jest najczęściej równoległa do foliacji S_1 i powierzchni stratyfikacji S_0 . Foliacja S_2 , lokalnie wykształcona jako złupkowanie krenulacyjne, ze względu na trudności w rozróżnianiu została na diagramach przedstawiona razem ze strukturami planarnymi S_1 (fig. 4 i 9).

Fig. 5. Fałd F_2 typu similar – widoczne zaczątki drugiej foliacji S_2 . Paragnejsy łyszczykowe odsłonięte przy polnej drodze Kąty Bystrzyckie – Łądek Zdrój

Fold F_2 of the similar type – note nuclei of the second foliation S_2 . Micaceous paragneisses cropping out by country road from Kąty Bystrzyckie to Łądek Zdrój

Mezofałdom F_2 towarzyszy zwykle bogaty i różnorodny zespół lineacji L_2 w postaci: roddingu, szczególnie dobrze wykształconego w gnejsach śnieżnickich, zmarszczkowania powierzchni foliacji S_1 , zaznaczającego się przede wszystkim w utworach serii stronskiej, lineacji intersekcyjnej powstałej z przecięcia powierzchni S_1 i S_2 oraz pretów kwarcowych. Badany obszar charakteryzuje się bardzo dużym rozrzutem osi mezofałdów F_2 i lineacji L_2 . Generalnie jednak w części zachodniej obszaru badań struktury te mają przebieg WNW – ESE, natomiast w części wschodniej – NNE – SSW (fig. 9).

TRZECIA FAZA DEFORMACJI (D_3)

Obecna pozycja przestrzenna struktur drugiej generacji jest efektem wyraźnej przebudowy w trzecim etapie deformacji D_3 . Mezofałdy F_3 , obserwowane we wszystkich typach skał, są mało zróżnicowane pod względem morfologii i zbliżone do fałdów koncentrycznych lub równoległych. Wskazuje to na zmianę podatności skał na odkształcenia – usztywnienie deformowanego materiału. Mezofałdy F_3 deformują penetratywną foliację najczęściej w fałdy symetryczne i drobne fleksury, pospolite są także fałdy asymetryczne o zmiennej asymetrii, uzależnionej od miejsca na skrzydłach makrostruktur. Mezofałdy F_3 w stosunku do starszych mezofałdów wykazują superpozycję (fig. 6).

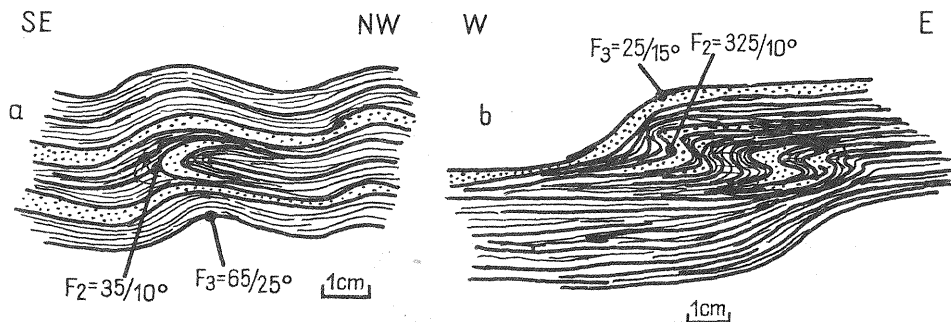

Fig. 6. Przykłady superpozycji mezofałdów F_3 w stosunku do starszych mezofałdów

Examples of superposition of mesofolds F_3 in relation to the older mesofolds F_2

a – gnejsy gierałtowskie odsłonięte w okolicy Stójkowa; b – paragnejsy łyszczykowe odsłonięte między Stroniem Śląskim a Kątami Bystrzyckimi

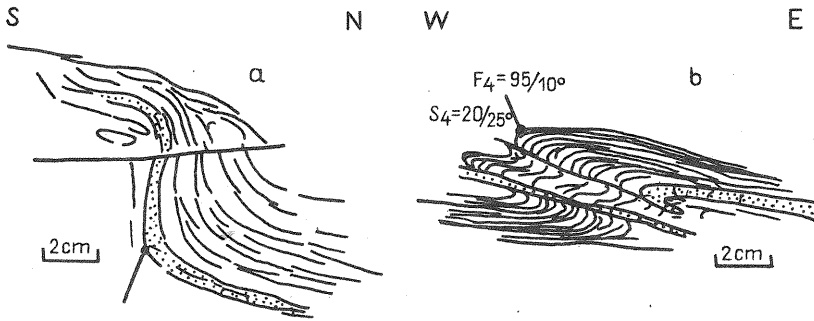
a – Gierałtów Gneisses cropping out at hill in the vicinities of Stójków; b – micaceous paragneisses cropping out at hill between Stronie Śląskie and Kąty Bystrzyckie

Powierzchnie osiowe S_3 mezofałdów F_3 są z reguły bardzo stromo położone i lokalnie podkreślone słabym złupkowaniem spekaniaowym, najczęściej typu wachlarzowatego. Mezofałdom F_3 towarzyszą struktury liniowe L_3 , wykształcone w postaci lineacji biotytovej (krystalizacyjnej) powszechnej w gnejsach gierałtowskich, symetrycznych w większości zmarszczek i rzadkiej lineacji z przecięcia.

Dyspersja osi mezostruktur trzeciego etapu deformacji D_3 jest znacznie mniejsza niż mezostruktur drugiego etapu deformacji D_2 . Mezostruktury F_3 powszechnie przebiegają skośnie lub prostopadłe do starszych struktur, chociaż lokalnie pojawiają się mezofałdy F_3 koaksjalne z mezofałdami F_2 . Osie fałdów F_3 i lineacje L_3 są powszechnie zorientowane pod umiarkowanymi kątami ku NE, E i N (fig. 9). Lineacje tej generacji zdają się układać równoległe do przebiegu granicy serii strońskiej z gnejsami gierałtowskimi.

CZWARTA FAZA DEFORMACJI (D_4)

Struktury tego etapu deformacji powstały przy odkształcaniu usztywnionego już materiału. Świadczą o tym załomowe czy dachowate formy mezofałdów F_4 , jak i częste pęknięcia wzdłuż powierzchni osiowych S_4 , które upodobniają te fałdy do deformacji typu fleksuralnego (fig. 7). Czasami nałożenie fałdów F_4 na fałdy F_3 , zwłaszcza w ich strefie przegubowej, powoduje różne interferen-

Fig. 7. Przykłady mezofałdów F_4 Examples of mesofolds F_4

a – deformacja typu fleksuralnego z wyraźnym pęknięciem; gnejsy gieraltowskie, wzgórze Kierzna;
 b – fałdy typu kink-bands z pęknięciami wzdłuż powierzchni osiowej S_4 , częściowo wypełnione kwarcem; gnejsy śnieżnicki, skała z partii szczytowej Kierznej

a – deformation of the flexural type with a marked fracture; Gieraltów Gneisses, Mt. Kierzna;
 b – folds of the kink-bands type with fractures along axial plane S_4 , partly infilled with quartz; Śnieżnik Gneisses, crag in summit part of Mt. Kierzna

cyjne struktury. Mezofałdom F_4 towarzyszą struktury liniowe L_4 w postaci gufrażu załamomowego, lineacji intersekcyjnej i budinażu, często o porozrywanych gniazdach, powodując przy tym nieregularne zaburzenia powierzchni foliacji. Być może część struktur budinażowych powstała w następnych etapach deformacji usztywnionego materiału, z którymi związana jest większość spękań, stref dyslokacyjnych i wielkopromiennych spacji.

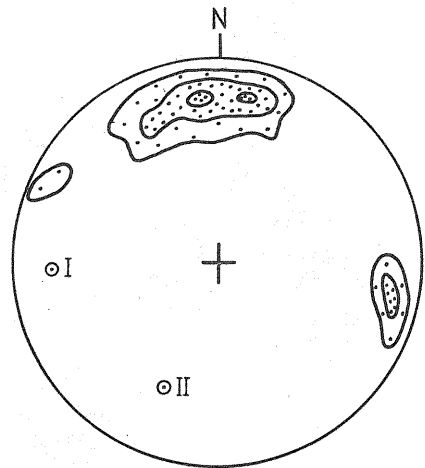

Fig. 8. Diagram orientacji mezofałdów F_4 i lineacji L_4 oraz struktur planarnych S_4 (maksima I i II), półkula dolna, kontury – izarytmy struktur liniowych: 3; 6,5; 10%

Diagram of orientation of mesofolds F_4 and lineation L_4 and planar structures S_4 (maksima I and II); lower hemisphere, contours – isarithms of linear structures: 3; 6.5; 10%

Dla mezostruktur tego etapu deformacji charakterystyczna jest dość stała orientacja przestrzenna. Mezofałdy F_4 tworzą dwa systemy prawdopodobnie sprzężone ze sobą, z których jeden zapada pod niedużymi kątami ku N, drugi natomiast zbliżony jest do równoleżnikowego (fig. 8). Część lineacji typu budinażu i rzadkich drobnych fleksur o przebiegu zbliżonym do równoleżnikowego i zanurzających się na E i W pod kątem do 20° należy prawdopodobnie do piątego etapu deformacji.

ELEMENTY ANALIZY STRUKTURALNEJ

Obszar badań nie został poddany pełnej analizie strukturalnej, gdyż nie uwzględniono tutaj badań mikroskopowych struktur, a analiza struktur makroskopowych nie mogła być oparta o wiarygodny obraz intersekcyjny. Szczegółowe zdjęcie geologiczne nie zostało jeszcze wykonane dla zachodniej i centralnej części obszaru badań, a w części skartowanej zabrakło pewnych śladów makrostruktur, ponieważ w obrazie kartograficznym uległy zatarciu występujące tu prawdopodobnie makroskopowe struktury, m.in. struktura fałdowa Kierznej, która będzie tematem osobnego opracowania.

Z wyżej wymienionych powodów artykuł ten dostarcza tylko ogólnego wyobrażenia o formie makrostruktur tektonicznych tego obszaru oraz ich przybliżonej orientacji. Obszar badań podzielono na 16 homogenicznych domen, opierając się na zasadach podanych przez F.J. Turnera i L.E. Weissa (1963, str. 148). Dla każdej domeny wykonano zbiorczy diagram struktur, który z konieczności

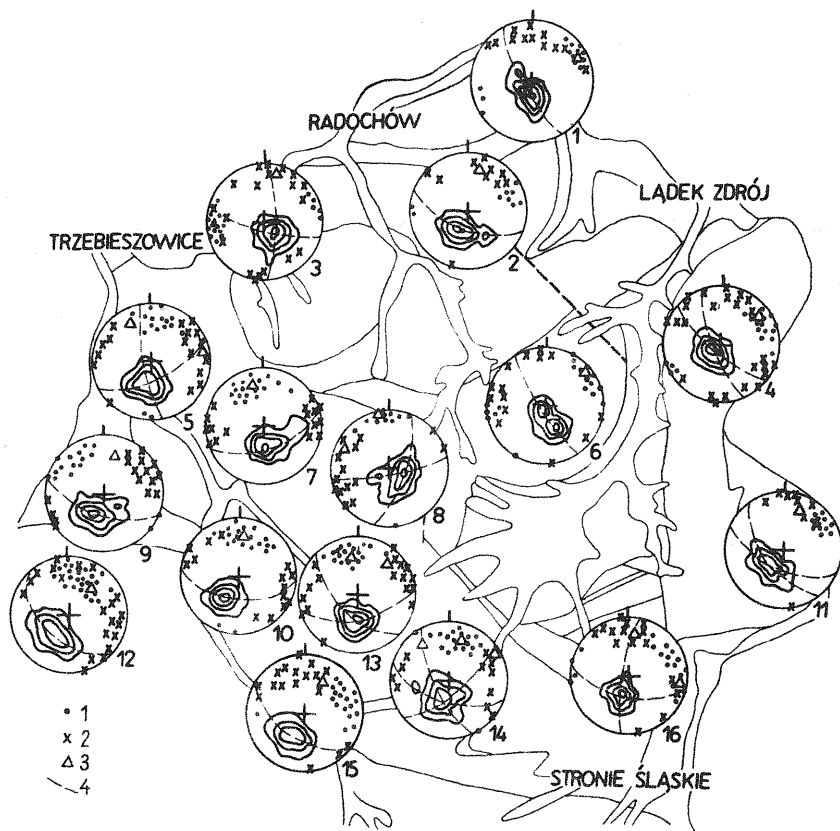

Fig. 9. Mapa z diagramami dla poszczególnych domen (1-16)

Map with diagrames for individual domena (1-16)

1 - orientacja mezofałdów F_1 i lineacji L_1 ; 2 - orientacja mezofałdów F_2 i lineacji L_2 ; 3 - oś pasa foliacji; 4 - pas foliacji; półkula dolna; kontury - izarytmy foliacji; 1; 5; 10; 15%; wszystkie diagramy wykonane z pewnym uproszczeniem niezbędnym dla czytelności rysunku

1 - orientation of mesofolds F_1 and lineations L_1 ; 2 - orientation of mesofolds F_2 and lineations L_2 ; 3 - axis of foliation belt; 4 - foliation belt; lower hemispheres, contours - isarhythms of foliation: 1; 5; 10; 15%; all the diagrames are somewhat simplified for the sake of clarity

został nieznacznie uproszczony (fig. 9). Brak wiarygodnego obrazu kartograficznego i nierównomierne rozmieszczenie odsłoneń powoduje pewną umowność podziału na poszczególne jednorodne domeny.

O makrotektonice tego obszaru decyduje superpozycja starszych, generalnie południkowych, leżących makrostruktur oraz młodszych, otwartych makrofałdów F_3 o różnie zorientowanych osiach. Rozrzut powierzchni foliacji na diagramach 2, 3, 5, 8, 10, 13, 14, 16 (fig. 9) wzdłuż pasa o osi bardzo mało odległej lub pokrywającej się z maksimum orientacji mezostruktur F_2 świadczy, że druga faza deformacji D_2 była etapem formowania się pewnych makrostruktur fałdowanych F_2 , wyraźniej zaznaczających się w utworach serii strońskiej. Charakterystyczne jest, że przy takiej samej w zasadzie orientacji powierzchni foliacji w sąsiednich domenach mezostruktury F_2 mają odmienną orientację w poszczególnych domenach (diagramy 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14). Może to być wynikiem skośnych do nich przemieszczeń ścinających wzdłuż powierzchni foliacji (mezostruktury F_2 leżą na wielkim kole projekcji – diagramy 1, 6, 8 i 12) lub wynikiem reorientacji w skrzydłach młodszych, nałożonych, wąskopromiennych makrofałdów F_3 (diagramy 5, 7, 9, 10, 13, 14) zanurzających się łagodnie ku NNW.

Poprzeczne fałdowanie D_3 spowodowało zmianę pierwotnie południkowej orientacji przestrzennej struktur fazy D_2 . Różna pozycja przestrzenna struktur fazy D_3 , obserwowana przede wszystkim w utworach serii strońskiej, prawdopodobnie spowodowana jest zmieniającą się orientacją stressów w fazie deformacji D_3 . Czynnikiem ten, podobnie jak i zmieniający się kinematyczny charakter fałdów w warunkach metamorficznych komplikują rozwój superpozycji struktur fazy D_3 względem starszych struktur. Deformacja D_3 jest odpowiedzialna za wyraźny pasowy rozrzut foliacji na diagramach 1, 4, 6 i 11 w gnejsach gierałtowskich (fig. 9), a także na diagramach z serii strońskiej, zwłaszcza na diagramach 7 i 12. Mniej wyraźny rozrzut powierzchni foliacji wzdłuż osi pasa pokrywającego się ze strukturami fazy D_3 na diagramach 3, 5, 8, 10, 13, 14 i 16 świadczyłby o słabszej tutaj poprzecznej przebudowie starszych struktur. Wyznaczone na podstawie rozrzutów powierzchni foliacji osie makrostruktur F_3 charakteryzują się pewną zmiennością w orientacji przestrzennej i sprawiają wrażenie pewnej zależności od przebiegu kontaktu między gnejsami gierałtowskimi a serią strońską. W obrębie samych gnejsów gierałtowskich makroskopowe fałdy F_3 charakteryzują się łagodnie nachylnymi osiami w kierunku ENE. Wspomniane już osie wyraźniejszych pasów rozrzutu foliacji w gnejsach gierałtowskich, pokrywające się z osiami struktur F_3 , dowodzą, że faza deformacji D_3 miała decydujący wpływ na zdeformowanie tej serii skalnej.

Stwierdzono, że struktury F_4 i ewentualne młodsze struktury nie spowodowały większych reorientacji starszych struktur. Wielkopromienne spaczenia czy lokalne zaburzenia w strefach przyuskokowych, np. w okolicy Kondradowa, zasadniczo nie doprowadziły do zmiany starszego planu strukturalnego.

UWAGI KOŃCOWE

Przedstawiony na podstawie wzajemnych relacji drobnych struktur tektonicznych wielofazowy rozwój budowy metamorfiku Śnieżnika daleki jest od doskonałości i wymaga dalszych bardziej precyzyjnych oraz kompleksowych metod badawczych. W powyższych rozważaniach pominięto tektonikę blokową (uskokową) nałożoną na tektonikę fałdową. W artykule ograniczono się tylko do po-

dania kolejności deformacji bez umieszczenia ich w konkretnej skali czasowej. Prawdopodobnie wszystkie opisane fazy deformacji (D_1 do D_4) należą do jednego cyklu orogenicznego kaledonno-waryscyjskiego (H. Teisseyre, 1975a).

Ustalone następstwo deformacji nie odbiega od wcześniej ustalonych schematów deformacji w innych częściach metamorfiku Śnieżnika. Na badanym obszarze obserwuje się natomiast znaczną reorientację starszych południkowych elementów strukturalnych przy poprzecznej lub prostopadłej przebudowie w czasie trzeciej fazy deformacji D_3 . W superpozycji struktur etap deformacji D_3 może obejmować zarówno fałdowania ze zginania, jak i fałdowania ze ścinania. Wzajemne oddziaływanie tych typów fałdowania komplikują, naturalnie, jeszcze bardziej rozwój geometrycznej budowy, o czym mogą świadczyć półksiężycowate i grzybowate kształty wychodni skał, np. łupków kwarcytowych z grafitem na Siniaku.

Oddział Dolnośląski
Instytutu Geologicznego
Wrocław, al. Jaworowa 19
Nadesłano dnia 6 kwietnia 1981 r.

PIŚMIENNICTWO

- ANSILEWSKI J. (1966) – Petrografia metamorfiku Gór Białskich. *Geol. Sudetica*, 2, p. 121–244.
- DON J. (1964) – Góry Złote i Krowiarki jako elementy składowe metamorfiku Śnieżnika. *Geol. Sudetica*, 1, p. 79–114.
- DUMICZ M. (1976) – Próba wyjaśnienia tektogenezy serii zmetamorfizowanych Ziemi Kłodzkiej. W: Problem wieku deformacji serii metamorficznych Ziemi Kłodzkiej. *Mat. Konf. Teren. Międzylesie*, 11–12 wrzesień 1976, p. 9–37. Wrocław.
- DUMICZ M. (1979) – Tectogenesis of the metamorphosed series of the Kłodzko District: a tentative explanation. *Geol. Sudetica*, 14, p. 29–45, nr 2.
- OBERC J. (1966) – Górotwór staroassyntyjski na Dolnym Śląsku. *Z Geologii Ziem Zachodnich*, 2, p. 57–80.
- OBERC J. (1972) – Budowa geologiczna Polski. *Tektonika*, cz. 2: Sudety i obszary przyległe, p. 193–209. Inst. Geol. Warszawa.
- SMULIKOWSKI K. (1957) – Formacje krystaliczne grupy górskiej Śnieżnika Kłodzkiego. *Przew. XXX Zjazdu Pol. Tow. Geol.*, p. 37–54.
- SMULIKOWSKI K. (1960) – Evolution of the granite-gneisses in the Śnieżnik Mountains-East Sudetes. *Report 21 Sess. Norden... 1960 Inter. Geol. Congr. Part 14*, p. 120–130. Copenhagen.
- SMULIKOWSKI K. (1979) – Ewolucja polimetamorficzna krystaliniku Śnieżnika Kłodzkiego i Gór Złotych w Sudetach. *Geol. Sudetica*, 14, p. 7–66, nr 1.
- TEISSEYRE H. (1968) – Serie metamorficzne Sudetów. Uwagi o stratygrafii, następstwie i wieku deformacji oraz metodach badawczych. *Geol. Sudetica*, 4, p. 7–38.
- TEISSEYRE H. (1975a) – Rozwój i sekwencja deformacji tektonicznych w metamorfiku Sudetów. *Przew. XLVII Zjazdu Pol. Tow. Geol.*, p. 21–33.
- TEISSEYRE H. (1975b) – Rozwój i sekwencja deformacji tektonicznych we wschodniej części metamorfiku Sudetów Środkowych. *Przew. XLVII Zjazdu Pol. Tow. Geol.*, p. 51–55.
- TURNER F.J., WEISS L.E. (1963) – Structural analysis of metamorphic tectonites. New York.

Збигнев ЦИМЕРМАН

ПОСЛЕДСТВИЯ ДЕФОРМАЦИИ МЕТАМОРФИЧЕСКОЙ СЕРИИ ПОРОД СНЕЖНИКА В ОКРЕСТНОСТЯХ КОНТУВ БЫСТЖИЦКИХ

Резюме

В строении изучаемой территории, расположенной в центральной части Снежниковского метаморфического массива (Западные Судеты), принимают участие две петрографические серии: стронская серия и серия гранитогнейсов. В стронской, весьма разнородной серии, залегают главным образом слюдястые парагнейсы и слюдястые сланцы, а также пропластки кварцитов и амфиболитов. Во вторую серию входят два вида гнейсов: геральтовские гнейсы, в основном пластичатые, часто мигматические и снежниковские гнейсы, чаще всего крупноочковые или мелкослоистые (фиг. 1—4).

Выделяются четыре основных типа мезоструктур ($D_1—D_4$), свидетельствующие о поэтапной деформации перечисленных серий. Самыми страшными мезоструктурами являются реликтовые изоклиальные складки F_1 и синхронно развившаяся листоватость S_1 , а также линейность пересечения L_1 , образовавшаяся при пересечении поверхностей S_0 и S_1 . Изменчивость ориентировки этих мезоструктур обусловлена позднейшей переориентировкой в младших фазах деформации.

В зоне изоклиальных складок F_2 их осевые поверхности подчёркиваются очередной листоватостью S_2 (фиг. 5). Весьма разнородным по морфологии и величине складкам F_2 сопутствует богатая и разнообразная группа линейностей L_2 (стебельчатость, плейчатость, линейность пересечения и т.д.). При большой разбросанности ориентировки структур фазы D_2 эти структуры в 3 части в основном ориентированы в направлении ЗСЗ—ВЮВ, а на В — ССВ—ЮЮЗ.

Современное пространственное положение структур фазы D_2 обусловлено перестройкой на этапе деформации D_3 . Складки F_3 , чаще всего открытые, сопровождаются линейностью L_3 (в основном кристаллизационная линейность). Осевые поверхности складок F_3 часто подчеркнуты плейчатой сланцеватостью.

В фазе деформации D_4 образуются преломлённые деформации складок типа kink bands. Эти структуры достаточно стабильны в своей пространственной ориентировке.

Макротектоника этой территории обусловлена суперпозицией старших лежачих, меридиональных структур (фазы деформации D_1 и D_3), а также младших открытых макроскладок F_3 с различно ориентированными осями.

Zbigniew CYMERMAN

ON THE SUCCESSION OF DEFORMATIONS IN THE ŚNIEŻNIK METAMORPHIC SERIES IN THE VICINITIES OF KĄTY BYSTRZYCKIE

Summary

The studied area, situated in central part of the Śnieżnik metamorphic massif (Western Sudety Mts), is built of two petrogenetic series: Stronie and Granitogneisses Series. The former, highly differentiated, mainly comprises micaceous paragneisses and schists with intercalations of quartzites and amphibolites and the latter — two varieties of gneisses: Gieraltów Gneisses, usually laminated and often migmatic, and Śnieżnik Gneisses, usually large-eye or layered (Figs. 1—4).

Four major generations of mesostructures (D_1 to D_4), differentiated here, show that deformations of the above mentioned rock series were developing by stages. The oldest generation of megastructure comprises relic, isoclinal folds F_1 , synchronously developing penetrative foliation S_1 , and intersecting lineations L_1 , originating at crossings of surfaces S_0 and S_1 . Variability in orientation of these mesostructures is primarily related to subsequent reorientation in younger deformation phases.

In kink zones of folds F_2 , axial planes are accentuated by subsequent foliation, S_2 (Fig. 5). Folds F_2 , more differentiated in morphology and scale than the older, are accompanied by rich and diversified set of lineations L_2 (rodding, gufrae, intersective lineation, etc.). Structures of the phase D_2 are markedly varying in orientation but WNW-ESE strikes generally predominate in western part of the studied area, and E and NNE-SSW strikes - in the eastern.

The present spatial position of structures of the phase D_2 is the effect of transformations in the deformation phase D_3 . Folds F_3 , usually open, are accompanied by lineation L_3 , i.e. major crystallizational lineation. Axial planes of folds F_3 are often accentuated crenulation cleavage.

Deformation phase D_4 resulted in origin of faulty deformations and folds of the kink bands type, characterized by fairly stable spatial orientation (Fig. 8).

The macrotectonics of the studied area is determined by superposition of older, laying meridional structures (deformation phases D_1 and D_2) and younger, open macrofolds F_3 with varying orientation of axes.